

המקור בפרשה: ושחט את הפרה (יט ה), אתיא מפרה אדומה, (חולין יא א).

חסביב לשולחן

עורך - הרב שלמה רוזנשטיין

עלון שבועי לבני הישיבות סביב נושא מהפרשה בעיון בהלכה באגדה ובמוסר

משולחן גבוה

הרב מאיר שולביץ

עיקרי הענין

עיקרי העניין הלך אחר הרוב

א] מקור העניין. בגמ' חולין דף יא עמוד א, מנא הא מילתא דאמור רבנן זיל בתר רובא? מנלן? דכתיב: אחרי רבים להטות! רובא דאיתא קמן, כגון ט' חנויות וסנהדרין - לא קא מיבעיא לן, כי קא מיבעיא לן - רובא דליתיה קמן, כגון קטן וקטנה, מנלן? וכו' רבה בר רב שילא אמר: אתיא מפרה אדומה, דאמר רחמנא: ושחט... ושרף, מה שחיטתה כשהיא שלמה, אף שריפתה כשהיא שלמה, וליחוש דילמא טרפה היא! אלא לאו משום דאמרין זיל בתר רובא;

ב] בקבוע אין הולכין אחר הרוב. בגמ' בבא קמא דף מד ע"ב, לא צריכא, דאיכא תשעה ישראלים ואחד כנעני, דאע"ג דרובא ישראלים ניהו, כיון דאיכא חדא כנעני ביניהו הוי ליה קבוע, וכל קבוע כמחצה על מחצה דמי, וספק נפשות להקל. וכתב רבי אייזק חבר בספרו בית יצחק (שער הקבוע סימן יב) ואחר העיון נלע"ד דיש ליישב דבאמת עיקר הטעם קבוע כמחצה על מחצה דמי הוא משום דנודע האיסור במקומו לא שייך בי' ביטול וכיון דהאיסור כמאן דאיתא דמי ואינו מתבטל שפיר הוה כמחצה על מחצה כמ"ש כמ"פ ולכן אם היינו דנין בסנהדרין אחר גוף האנשים והם קבועים וניכרים כל אחד במקומו ודאי דמקרי קבוע משא"כ בסנהדרין דלאו בתר אנשים אזלינן אלא בתר דעתיהם וסברתם וכל ששמענו סברת המועטים והמרובים שפיר שייך ביטול סברת המיעוט בסברת המרובים. וכיון דשייך בזה ביטול לא מיקרי קבוע משא"כ בבהמות אף שנפרשו זה אחר זה כיון דבע"ח לא בטלו שפיר מקרי קבוע אף בנפשו זה אחר זה כל שהוא בקיבוץ יחד יש לחלק דש"ה דסנהדרין נשארין קבועים במקומם וא"כ ההבל דנפק מפייהם נייד ממקום קביעות משא"כ כשהקבוע עצמו כשהוא בחבילה אחת הולכים ונדים יחד א"כ כ"מ שם הוא הקביעות עיי"ש.

ג] רוב וחזקה - אם יש סתירה בין הכלל שהולכים אחרי הרוב לבין היכא שמעמידים דבר על חזקתו. במקרה של סתירה בין רוב וחזקה - הולכים אחר הרוב (קידושין פ' א). ודוגמא: תינוק טמא שנמצא בצד עיסה טהורה וחתוכה מן העיסה בידו. חזקה שהעיסה בחזקת טהרה עומדת (ואולי אדם טהור נתן לתינוק חתיכה מהעיסה). מול חזקה

זו עומד "רוב" - רוב תינוקות נוגעים וממשמשים בעיסה, ויש לשער שלקח מן העיסה וטימאה. במקרה זה הולכים אחר הרוב, והעיסה טמאה (טהרות פ"ג, ח).

ד] רוב וקרוב. בגמ' ביצה דף י עמוד ב, דאמר רבי חנינא: רוב וקרוב - הלך אחר הרוב. הגמ' שם דנה לגבי האפרוחים בקן שאנו דנים מהיכן הם? והניחה עתה הגמרא, שעל אף שיש לנו להתירם על סמך ההוראה של "הלך אחר הקרוב" - והיה לנו לומר שהיונים השחורים שנמצאים בקן של הלבנים [וכן להיפך] באו מהקן הקרוב הסמוך שהיו בו, ואלו הם היונים המזומנים - בכל זאת, אין מתירים אותן מדין "הלך אחר הקרוב" היות ומנגד יש לנו הוראה של "הלך אחר הרוב". כי היות ורוב היונים בעולם אינם היונים המזומנות, לכן אנו תולים לומר שאלו יונים שהגיעו מעלמא. וההוראה ש"הלך אחר הרוב" - גוברת על ההוראה של "הלך אחר הקרוב"! ולכן ג"כ: תשע חנויות מוכרות בשר שחוטה, ואחת מוכרת בשר נבילה, ונמצא בשר קרוב לחנות המוכרת בשר נבילה, הבשר מותר באכילה, כי מניחים שבא מן הרוב (ב"ב כ"ג, ב).

ה] אין הולכין בממון אחר הרוב. כלל זה אמור בגמרא בנוגע למוכר חפץ לחברו והלוקח בא לבטל את המקח מדין מקח-טעות, שאף על פי שהרוב מסייע לטענתו, אין הולכין בממון אחר הרוב. ובגמ' ב"ק כז א וב. מובא דוגמא לכך, המוכר לחברו חבית, והם במקום שרוב אנשים קוראים לחבית חבית ולכד כד, ומיעוט אנשים קוראים גם לכד בשם חבית, והמוכר נותן לו כד בטענה שהוא לא נתכוין אלא לכד כהמיעוט, אין הלוקח יכול לתבוע שיתן לו דוקא חבית או שיחזיר לו מעותיו שאין הולכין בממון אחר הרוב. והלכה בזה כשמואל רמב"ם מכירה פט"ז ה"ב; טוש"ע ח"מ רלב כא.. הטעם שאהב"מ אחה"ר, לפי שחזקת ממון של המוחזק מצטרפת אל המיעוט והורע כח הרוב תוס' ב"ק שם ד"ה קמ"ל. ועי' ביאור הגר"א סי' רלב ס"ק לא.. ואף על פי שרוב וחזקה רוב עדיף ואין מצרפים את המיעוט לחזקה, חזקת-ממון עדיפה, לפי שהמוציא-מחברו-עליו-הראיה, וזו אינה ראיה כ"כ בתה"ד סי' שמט..

ו] בפיקוח נפש אין הולכין אחר הרוב. בגמ' כתובות דף טו עמוד ב, והאמר רב יוסף אמר רב יהודה אמר שמואל: אין הולכין בפיקוח נפש אחר הרוב! והטעם דוחי בהם ולא ישמות בהם, ולכן אין הולכין אחר הרוב, רוב דעות ברופאים. ושמעתי מהגאון ר' שלמה פישר שליט"א שיש

מדין ראש הישיבה הגר"ג אדלשטיין שליט"א

ספק רוב וספק עדות כנגד חזקה

קיי"ל דרובא וחזקה רובא עדיף. והנה בתוס' חולין (פו, א) מבואר דאף ספק רוב מהני נגד חזקה, דלא אזלינן בתר החזקה אלא זה נשאר ספק. וכן מבואר בחשק שלמה דאם קרוב עדיפא מרוב, אף ספק קרוב עדיפא מרוב (ונת' בהרחבה בשיעורי ב"ב כ"ג ב) ולכא' צ"ב מ"ש מהא דחזינן לענין תרי ותרי, לשיטת התוס' ועוד ראשונים דנקטו דתרי ותרי ספיקא דרבנן, אבל מדאו' מוקמינן אחזקתה, ומבואר דאף דעדים וחזקה ודאי עדים עדיפי, מ"מ ספק עדים לא מהני נגד חזקה. ומ"ש לענין רוב שבספק רוב לא אזלינן בתר חזקה, אף דעדים עדיפי מרוב, וכבר עמד בזה הש"ש (ג טו) יעו"ש.

והנראה דצ"ל בזה, דברוב וחזקה, ובקרוב וחזקה, אלו עניני בירור והוכחה, וגם חזקה דמעיקרא הוא ענין של בירור, שהחזקה מבררת לנקוט צד זה שמה שהיה לא השתנה, ולכן במקום שיש רוב נגד חזקה כיון דרובא עדיפא מחזקה, הבירור של הרוב מגרע ומבטל את הבירור של החזקה, וממילא במקום שיש ספק רוב יש ספק בעיקר החזקה, ולכן בספק רוב לא שייך למימר דניזיל בתר החזקה, כיון דכל עיקר החזקה בספק עומדת.

משא"כ בעדות, שהוא ענין אחר, שאינו ענין של בירור אלא של נאמנות, ובמקום שיש עדות נגד חזקה, אין הפשט שהעדות מגרעת ומבטלת את החזקה, אלא החזקה עדיין קיימת, אלא שהעדות עושה שאין לנו ספק כלל, והוי כמו שנראה לענינו שהאשה מתגרשת, וממילא לא שייך לילך בתר החזקה, ולכן בספק עדות איכא למימר דניזיל בתר החזקה. [חזקה].

(שיעורי רבי גרשון ב"ב)

הגאון רבי צבי דרבקין שליט"א
ראש ישיבת גרודנא באר יעקב

בנידון את מה מצרפים לחשבון הרוב

במתני' כתובות טו, בתינוקת שאין ידוע אם נבעלה לפסול ובאה לינשא לכהן, שאם רוב אנשי העיר הם מן המשיאים לכהונה תינשא וכו'. ודן רעק"א באופן שבעיר יש נ' מן הכשרים ונ' פסולים והכהן הזה שבא לשאת התינוקת, משלים לרוב כשרים, האם הוא מצטרף לדון שיש כאן רוב כשרים, או דלמא כיון שהוא יודע שהוא לא בא עליה, הרי שהספק הוא רק בין הני' כשרים והני' פסולים ואין כאן רוב.

והרש"ש דן עליו, שגם מי שאינו בכלל הספק משלים לרוב, וכדמוכח מניפול הנמצא בין שני שובכות, שאם באחד יש יותר יונים מהאחר, דנים שכל דפריש מרובא פריש, אע"פ שכל אלו שנשארו בשוכך הרי לא פרשו, ואינם בכלל הספק, ויש ספק רק על זה שפרש עם מכאן פרש או מכאן, ומ"מ דנים בזה רוב. ולכן כתב הרש"ש שגם אם יש בחנות נ' חתיכות בשר כשר ומ' הם מרובעים וי' משולשים, ובחנות הטריפה יש רק כ' חתיכות משולשות, ונמצא חתיכת בשר משולש, ניזל בתר רוב הכשרים ונכשיר, הגם שבספק ישנם רק המשולשים, וכתב שבזה יש עדיין לדון.

ולכאורה גדר הנידון הוא, האם רוב הוי מה שיש רוב צדדים להכשיר, ורק אלו שנכנסים בספק חשיב שיש ע"י כל אחד צד להכשיר, או דלמא שדין רוב הוי שכל שיש לנו ספק על דבר מהיכן הוא, תולין המסופק ברוב, ולכן גם אלו שאינם בכלל הספק משיים לרוב כדי שנתלה את המסופק ברוב.

והנה החזו"א אעה"ז סי' ל"א כתב, שאם היו במחנה הרבה אנשים ורובם נהרגו ומיעוט ניצולו, ואנו דנים עכשיו על אשה מסוימת שבעלה היה במחנה האם הוא מן הניצולים או מן ההרוגים, כתב החזו"א שאין בזה משום רוב שכיון שאנו דנים על איש מסויים מה נעשה עמו האם נהרג או ניצול, ואין שום נפק"מ בספק הזה אם היו הרבה הרוגים ומיעוט ניצולים, ולכן חשיב ספיקו כשקול, ואין משנה לענין ספיקו מה שהיו הרבה שנהרגו. וא"כ מבואר מדברי החזו"א, שאין כלל דין כזה לתלות את המסופק ברוב, אלא רוב האפשרויות הם הקובעות את הרוב.

ולכן נראה, שגם הרש"ש אינו מכוין שהכלל של רוב הוא לתלות את המסופק ברוב, וגם הוא מפרש שרוב האפשרויות הם הגורמות את הרוב, אלא ס"ל שאנו דנים ע"פ האפשרויות שהיו קודם, ולא משנה לנו מה שעכשיו נתברר שלא יצא לפועל אלא אפשרות אחת, והיינו דכיון שמהשוכך הגדול ישנם יותר אפשרויות של פרישה, ולכן אנו דנים שכל פרישה שתהיה, מהם היא תהיה, ולכן גם אם עכשיו נתברר שהיונים שלא פרשו אינם בספק, מ"מ הם נתנו קודם אפשרות של פרישה, וע"פ זה אנו דנים שאכן מאחת האפשרויות האלו היתה הפרישה.

ולכן גם בנידון הרעק"א, לפי דעת הרש"ש, גם הכהן שמסתפק עכשיו, מ"מ גם הוא היה בכלל אפשרות של פרישה, ונמצא שהיו רוב אפשרויות של פרישה מן הכשרים, ולפיכך אנו דנים את המסתפק מכלל הרוב, הגם שעכשיו כבר ברור לנו שהמסתפק הזה לא פרש. ורעק"א ס"ל, שרק מה שעכשיו הוא בכלל הספק שמא הוא פרש, רק הוא שנכלל בדין הרוב.

ואכן צ"ע מה ששאל הרש"ש משוכך גדול וקטן, שהרי עכשיו אין בכלל הספק את כל היונים שנשארו, והיתה רק פרישה אחת וספק מאין, וא"כ מדוע דנים בזה רוב. אכן יש ליישב שכל יונה ויונה מהוה סיבה של בעלות הבעלים על יונה אחת, ולדוגמה, אם ניתן לכל יונה מספר, ולבעל השוכך הגדול יש לו המספרים שמאחת עד חמישים, ולבעל השוכך הקטן יש לו המספרים שמחמישים עד שבעים, ועכשיו אנו דנים על היונה הנמצאת איזה מספר היא הרי שישנם יותר אפשרויות שהיא מהמספרים שעד חמישים מאשר המספרים שמחמישים עד שבעים, ולכן שפיר נחשב שיש יותר אפשרויות לצדד שהוא הבעלים על היונה הזו. ולכן זה אינו דומה לדין הרעק"א שהכהן שבא לשאת את התינוקת אינו כלל בכלל צד להכשיר, וכן בנידון המשולשים שם מרובעים אינם נכנסים כצד הכשר בספק, ואינם בכלל הרוב.

ויש לדון בתשע חנויות, אם היתה רק פרישה אחת, האם הוי רוב או שבזה באמת כל הבשר שנשארו בחנות אינו בכלל הספק, ושוב יש רק ספק על פרישה אחת מאין היתה.

(שיעורי הגר"צ דרבקין - כתובות)

להקשות ממה שהולכים אחר רוב רופאים כגון ב' אומרים אינו צריך ואחד אומר צריך ולדעת הרמב"ם תמיד הולכים אחר רוב דעות של רופאים ומדוע לא נחשוש לדעת המיעוט, גם משמע שהולכים אחר רוב הפוסקים להחמיר אף שגם בספיקא דדינא אמרינן ספק נפשות להקל וכדמוכח בגמ' שבת קכ"ט ע"א ואפילו בפלוגתא דרבנותא אמרינן ספק נפשות להקל וכמבואר ברא"ש פ' בתרא דיומא מ"ג ועיין גם בתה"ד סי' קמ"ח ומדוע לא נחשוש לדעת מיעוט הפוסקים המקילים? וצריך לומר דבכל רוב גם המיעוט הוא צד קיים אלא תמיד אזלינן בתר הרוב, ובפקוח נפש חוששים גם לצד המיעוט אבל כשיש ויכוח בין הרופאים או בין הפוסקים הרי יש צד אחד שהוא טעות והיות ומתחשבים ברוב א"כ המיעוט כמאן דליתא שאם הרוב צודק המיעוט טועה, ולכן אין חוששים לו וזה גם הביאור בתוס' ב"ק כ"ז ע"ב דאף שאין הולכים בממון אחר הרוב בכל זאת הולכים אחר רוב דיינים דבממון חוששים לצד המיעוט כשהוא צד קיים ולא במיעוט דיינים שדנים אותם כטועים הואיל ואזלינן בתר הרוב ולכן אין להתחשב במיעוט.

[ז] אין הולכין אחר רוב של סטטיסטיקה. הדוגמא הידועה לזה היא מה שדנו על מיכלי חלב, כי הנה המציאות היום ידועה שיש (בערך) חמישית מהבהמות שהם טריפה, אמנם לענין שתיית החלב הרי ודאי תולים כל פרה שהיא מהרוב שאינן טריפות, אלא שבמיכל הגדול של מחלבת תנובה, ברור שיש בערך 20% של חלב אסור, ודין הוא שתערובת איסור לח בלח אוסרת (עכ"פ מדרבנן) אם אין ששים בהיתר. ואעפ"כ אין אנו אוסרים את כל החלב, אלא ממשיכים לדון כל פרה שהיא מהרוב שאינם טריפות, וממילא הכל מותר, אפי' שהסיכוי לומר שיש פחות מאחד בששים חלב טריפה במיכל הגדול, הוא קטן מאד וכמעט בלתי אפשרי. (ואם אדם מקדש אשה ע"מ שאין במיכל שיעור ששים של חלב מותר כנגד חלב של טריפה, ה"ה מקודשת בודאי, והבא עליה במיתה). - דוגמא נוספת, הפוס' התירו לאשה כהנת מעוברת להיטמא למת, מכח מחצה נקיבות ומיעוט מפילות, והו"ל זכרים מיעוטה ואינה צריכה לחוש לזה. אמנם ה"ה באולם שיושבות בו מאות נשים כהנות מעוברות שמותר להכניס אליו טומאת מת, אפי' שהסיכוי שאין שם אפי' עובר אחד זכר בר קיימא, שואף לאפס.

[ח] חילוקים בין ביטול ברוב להלך אחר הרוב. בספר הערות הגר"ש אלישיב מסכת חולין דף קטו עמוד א, מה שמובא באחרונים דמי שרוצה להחמיר על עצמו במקום שיש ביטול ברוב צריך בדיקה אחריו, היינו רק לענין ביטול ברוב אבל לענין הלך אחר הרוב רשאי להחמיר על עצמו. (ועי' עוד בהערות בקידושין נו ע"ב ולקמן קמ ע"א ובקובץ תשובות ח"ג סימן קלב וביר"ד ח"ד). עוד **חילוקים:** כ' בספר הערות הגר"ש אלישיב מסכת חולין דף קמ ע"א, שבדין ביטול ברוב הרי נהפך האיסור להיתר, ומדאורייתא מותר לאכול כל התערובת, חלוק בזה דין הלך אחר הרוב מדין ביטול, דבהלך אחר הרוב לא נהפך האיסור להיתר, אלא דמותר לסמוך על הרוב, אף אם הדבר אסור יש בו תקלה. ומצד שני מצינו דבהלך אחר הרוב הקילו יותר מביטול ברוב, דבביטול ברוב החמירו שבדין וחהר"ל ודשיל"מ אינם בטלים, משא"כ בהלך אחר הרוב.

כדין הלך אחר הרוב

מזמון

אין אני מכיר את החיזים של הביטחון בבדיקת פוליגרף, אכן בבדיקת ד. נ. א. . י. א. חיזים גדולים מאוד, וזה פשוט וכן שמעתי ממר"ר הגר"ח פ' שיינברג זצ"ל, כי אפשר להוציא מזמון ע"י בדיקה זו, ומשום שהיא רוב מוחלט שמוציאין מזמון על ידו כמוכר בת"ש חו"מ רל"ב, דמוציאין מזמון ברוב כזה, וכן משמעות הפנ"י כתובות ט. ואפשר דהוי דבר ברור ואף יותר מרוב.

הכרעת רוב חכמים

מפורסם לומר כי אין להכריע ע"י רוב רבנים אם לא נשאו ונתנו יחד, ואפשר דהיום הזה רוב קובע אף אם לא נשאו ונתנו, משתי סיבות, א. ענין זה של מו"מ ביחד שנוי במחלוקת וראה פת"ש קו"ם כ"ה. ב. היום שהקפדים מצוים הרבה יודעים כברות של חזריהם וא"כ שפיר יש רוב, ומ"מ כל זה כשכולם שוים ואם לא הולכים אחר הגדול בחכמה ומינון.

זומא

הלכה בסיומן ק"ג, כי זומא עושים ע"י ג' שמאים. ודעת הסמ"ע שם כי הרוב קובע ולמשל אם אחד אומר 100 והשני אומר 300 והשלישי אומר 500 הלכה כמו השני, משום שרוב דעות כמובן שניים אומרים לא יותר מ300 ושניים גם מסכימים כי לא פחות מ300,

והסתפקתי לענין רופאים הרוצים לתת תרופה לחולה ב"מ, זה רוצה לתת 10 וזה 300 וזה 500 האם אותו דין הוא או דין אחר.

כונס נכסים

יש להוכיח כי דין ג' שמאים דינו כדין תורה קצת, [ואפשר בענין שמאים יראי שמים], שהרי: א. כתב רמ"א דאפשר שיהיו קרובים, ולכאוף פשיטא, ומוכח דס"ל שזה כעין דין. ב. ממש"כ התייבשות שצריכין השמאין לדון זה עם זה. ג. ממש"כ הפת"ש כי אחרי שהשמאים אמרו את דיעם או אז א"א לחזור ולדון על ע"פ שמאים אחרים.

ומעתה, זומא של כונס נכסים אין זה ממש לפי הג"ל, זאת ועוד, חיוב הוא לחלק שווי בשווי בין כולם כפסק הדין. זאת ועוד - מחיר הדירה נקבע ע"י מכרז בערך נגד דין תורה הקובע כי מחיר הזומא אין לרדת מזמון.

מדוע ס"ס מוציא מזמון

הרי אין הולכין בזמון אחר הרוב ומ"מ ס"ס מוציא מזמון לדעת חלק מרביתנו, ראה חזו"א אהע"ז ס"ס, ובאור הגר"א שמו"ס סקט"ו, שכתב כן להדיא, וראה פנ"י כתובות ט: מש"כ בשם מה"ג. ומה כוחו גדול של ס"ס להוציא מזמון והרי ס"ס כרוב.

ואפשר בכל ס"ס שני כוחות: א. רוב סכומים. ב. נחשב כמו רוב הכרעה דהיינו שני צדדים מכריעים להיתר ואחד לא יסור, ועדיין ע"ע.

'הלך אחר הרוב בפרה אדומה'

'ויקחו אליך פרה אדומה תמימה אשר אין בה מום' בנוסף לדרישה שהפרה תהיה 'אדומה תמימה' ברש"י: 'תמימה באדמיות שאם היו בה שתי שערות שחורות פסולה' היא צריכה גם שתהיה 'אשר אין בה מום'. בספרי זוטא: 'אשר אין בה מום מגיד שהיא נפסלת במום מיכן אמרו כל המומין הפוסלין במוקדשין פוסלין בפרה'.

הגמרא בחולין שואלת: 'מנא הא מילתא דאמור רבנן זיל בתר רובא' והגמ' מביאה: 'רבה בר רב שילא אמר אתיא מפרה אדומה דאמור רחמנא 'ושחט ושרף' מה שחיטתה כשהיא שלמה אף שריפתה כשהיא שלמה'. שואלת הגמ' 'וליחוש דילמא טרפה היא אלא לאו משום דאמרינן זיל בתר רובא. וכי תימא מאי נפקא מינה מפרש רש"י: 'אי טרפה היא הא לאו קרבן היא' והרי 'חטאת קרייה רחמנא'.

נמצא כי היות ו'פרה אדומה' צריכה להיות ללא מום, כמו קרבן חטאת, ושלא תהיה טריפה וכיוון שלמדנו מההיקש 'ושחט ושרף' ששחיטתה ושריפתה צריכה להיות כשהיא שלמה מצב שאינו מאפשר לבדוק אותה מטרפות. חייבים אם כן לומר שסומכים על הכלל 'זיל בתר רובא'.

על הפסוק: 'ונתתם אתה אל אלעזר הכהן' כותב בתרגום יונתן בן עוזיאל: 'ותתנן יתה לאלעזר סגן כהניא ויהנפק יתה לחודא למברא למשריתא ויסדר חזור חזור לה סידורי קיסין דתיניא וכהנא אחרן יכוס יתה קדמוי בתרין סימניא כמשאר בעירן ויבדיקנה בתמיני סרי טריפין''

אלעזר הכהן היה מוציא את הפרה כשהיא לבדה, מקיף אותה בעצי תאנה שמהן נעשה אפר הרבה, וכהן אחר שוחט אותה כמו את שאר הבהמות הצריכות שחיטה כשרה. וגם בודקים אותה שתהיה כשרה בבדיקת י"ח טרפות. הרי לפנינו שפרה אדומה צריכה בדיקה שאיננה טריפה ולא סומכים על הרוב.

בהערות מרן הגר"ש אלישיב זצוק"ל על הגמ' בחולין עומד על הסתירה לכאורה בין מה שכתב בתרגום יונתן בן עוזיאל פרשת חקת דהשוחט את פרה צריך לבדוקה מכל י"ח טריפות. וקשה דהא אמרינן דאי אפשר לבדוק אותה מטריות' שהרי שורפין אותה כשהיא שלמה והביא שם מדברי ה'בית יצחק' בנדון.

בשו"ת 'בית יצחק' הביא דברי התוס' שבת כ"ב ע"ב שאהרון הכהן היה יכול להסתכל בחבית שתומה והיה רואה ויודע מה בתוכה. ולפי זה לא יקשה דברי התרגום יונתן בן עוזיאל מדברי הגמ' בחולין שהפרה אדומה הראשונה הייתה בפני אהרן הכהן והוא היה יכול לבדוק אותה מ"ח טרפות גם כשהיא שלמה כדברי התוס'. 'דכיון דאיכא לברורי לא סמכינן ארובא ורק עתה דליכא לברורי סמכינן ארובא'.

בידרכי משה' יורה דעה הלכות טריפות כתב: 'מצאתי כתוב בשם הר"ר יהודא חסיד שאמר שיש להעביר ולמשמש היד ע"ג בהמה בעודה חיה אם תשפיל לארץ תחת ידו ודאי כשרה ואם לאו טרפה ונתתי בו סימן 'לב נשבר ונדכה וגו' עד 'ושפל רוח להחיות' ע"ל תשב"ץ ע"כ מצאתי' והוסיף שם 'דאין לסמוך על זה לענין בדיקות טריפות הריאה'.

למדנו כי ניתן כוח לאהרון הכהן להביט ולראות איבריה הפנימיים של בהמה כמו להביט בחבית שתומה ולדעת מה יש בה. ועוד למדנו כי יש כוח ליחיד סגולה לדעת על ידי העברת היד על גבי בהמה בחייה האם היא טרפה.

נמצא כי אם נרצה לקיים דעת תרגום יונתן בן עוזיאל שיש לבדוק פרה אדומה מ"ח טריפות יחד עם דברי הגמ' בחולין: 'ושחט ושרף' מה שחיטתה כשהיא שלמה אף שריפתה כשהיא שלמה נזדקק למעשה ניסים שאינו כדרך הטבע כדי לבדוק בהמה מ"ח טריפות כשהיא שלמה.

עוד מצאנו כעין זה בפרשת סוטה שקיומה אפשרי רק בהנהגה שלא כדרך הטבע במעשה ניסים של 'המים המאוררים' כמו שכותב הרמב"ן שם: 'והנה אין בכל משפטי התורה דבר התלוי בנס זולתי העניין הזה שהוא פלא ונס קבוע'.

עוד מצאנו זאת במצוות התשובה כמו שכותב רבנו יונה ב'שערי תשובה': 'והתבאר בתורה כי יעזר ד' לשבים כאשר אין יד טבעם משגת ויחדש בקרבם רוח טהורה להשיג מעלת אהבתו'. נמצא שלקיום מצוות תשובה נדרש נס.

הצד השווה ביניהם, פרה אדומה ניתנה לשמירת טהרת ישראל מטומאה, פרשת סוטה ניתנה לשמירת טהרת היחוס בעם ישראל. מצוות התשובה 'ומל' את לבבך ואת לבב זרעך...למען חיירך' שהרי אילולי תשובה למה לנו חיים.

הקב"ה ברא את העולם והנהיג בו הנהגה טבעית. שינוי הטבע, הנהגה ניסית, היא דבר נדיר שאינו מתקיים בכדי. נזכור דברי הרמב"ן בנס יציאת מצרים 'ובעבור כי הקב"ה לא יעשה את או מופת בכל דור לעיני כל רשע או כופר יצוה אותנו שנעשה תמיד זיכרון ואת לאשר ראו עינינו ונעתיק הדבר אל בנינו ובניהם ובניהם לדור אחרון'.

אין הולכין בממון אחר הרוב

מקור הדין

מובא בגמ' בבא קמא כ"ז ע"ב "אין הולכין בממון אחר הרוב", כלל זה אמרו בגמ' בנוגע למוכר חפץ לחבירו והלוקח בא לבטל את המקח מדין מקח טעות שאעפ"י שהרוב מסייע לו לטענתו אין הולכין בממון אחר הרוב, כגון המוכר שור לחבירו ונמצא נחן והקונה הוא איש שרגיל לקנות גם לשחיטה וגם לחרישה והוא בא לבטל את המקח בטענתו שקנהו לחרישה ושור נחן אינו ראוי לכך, והמוכר אומר לשחיטה מכרתיו לך ושאי אפשר לברר ע"י המקח כגון שהמחירים לחרישה ולשחיטה הם שווים אין טענת הקונה טענה והמקח לא מתבטל. וכתב בשיטמ"ק (שם) הטעם שאין הולכין בממון אחר הרוב לפי שחזקת ממון של המוחזק מצטרפת אל המיעוט והורע כח הרוב, בס' קרית מלך רב ח"ב סימן י"ב דן דאם דין זה הוא מדאורייתא או מדרבנן, ומוכיח מדברי התוס' שהוא רק מדרבנן, והטעם שהחמירו בזה הוא משום שחששו לאיסור גזל ותקנו בשב ואל תעשה שלא יוציא ממון, וכבר האריך בזה בשו"ת שואל ומשיב ח"א סימן קצ"ה.

פסק בית דין ברוב דיינים

התוס' ב"ק כ"ז ע"ב ד"ה קמ"ל כתבו להסביר דאף דאין הולכין בממון אחר הרוב לגבי רוב דיינים דאף שלא כל השלשה דיינים פסקו כאחד אלא יש גם דין אחד שהוא במיעוט נגד השנים עכ"ל הולכין אחר רוב דיינים הרי אין הולכין בממון אחר הרוב? ותיירצו בתוס' ז"ל "וי"ל דהתם גבי דיינים שאני דחשיב מיעוט דידיהו כמי שאינו, וליכא למימר התם אוקי ממוןא בחזקת מריה דהא ב"ד מפקי מיניה, אבל גבי שאר ממון דאיכא מיעוט וחזקה לא אזלינן בתר רובא". בס' קונטרס הספיקות כלל ו' אות ב' מביא בשם מהר"ם חביב להסביר את דברי התוספות דכיון שאמרה תורה לגבי מושב ב"ד "אחרי רבים להטות", מיעוט הדיינים מבטלים דעתם מפני סברת הרוב ואסור להן להורות כסברת עצמן, ולכן לא שייך לומר אין הולכין בממון אחר הרוב ויאמר המוחזק קים לי [דהיינו אני חושב שדעת המיעוט צודק] דאותו המיעוט נחשב כמי שאינו, וזה מה שכתבו התוס' "דהא ב"ד מפקי מינה" כלומר כל הבי"ד שהמיעוט מצטרף לרוב להוציא הממון מיזו (עי' בס' גט פשוט בכללים כלל א' ובשו"ת תורת אמת (ששון) סימן רי"א ובשו"ת בעי חיי חו"מ ח"א סימן נ"חי בהגהות מהר"ץ חיות ב"ק כ"ז ע"ב ובקובץ הערות סימן ט"ז אות א'), זאת אומרת שמיעוט כוונת התורה לגבי דיינים "אחרי רבים להטות" הדיינים מבטלים דעתם מפני דעת הרוב ואינם יכולים להורות כפי דעתם, ואם הוצרכו שלשה דיינים לחתום פסק דין מחויב הדיין השלישי לצרף חתימתו אף שהוא לא סובר כמותם [ודלא כדעת המבי"ט בתשובותיו ח"ב סימן קע"ג שאין הדיין שהוא במיעוט צריך לחתום].

וכ"כ בס' נחל יצחק חו"מ סימן ל"ח ענף א' ז"ל "משום דבדיינים כיון דגזרה התורה למיזל בתר רוב אם מחולקים בדין א"כ אף המיעוט החולקים על הרוב מחוייב לקבל את הדין כפי שיגידו הרוב וגם מחוייבים לחתום על הפסוק דין ולהסכים לדעת הרוב, וכמבואר בירושלמי סנהדרין פרק ג' הלכה י' דאמר רבי יוחנן "כופין את המחוייב שיכתוב זכאי", וכפי שכתב כן בפירוש פני משה (שם), על כן נתבטל המיעוט לגמרי והוא כמאן דליתנהו למיעוט כלל, ומזה לומדים בכל איסור שנתערב ברוב היתר דנהפך איסור

להיתר כמו שכתב הרא"ש בפ"ז דחולין סימן ל"ז, ולכן הולכים בממון אחר הרוב בדיינים אף בממון דכיון דאזלינן בתר רובא הוה כמי שאין כאן מיעוט כלל לפנינו ולכן לא שייך בזה לומר סמוך מיעוטא לחזקת ממוןא".

לאור המבואר יש לומר דמה שכתבו התוס' שהמיעוט הוא כמי שאינו הוא דין מסוים הנאמר ברוב דיינים בב"ד בלבד, ומתורת כח ב"ד ומדיני המשפט בב"ד נתרבה ענין זה שע"י דין רוב נעשה כודאי וא"כ לא יכול לומר קים לי כדעת המיעוט, וכ"כ בס' אמרי בינה (אויערבאך) הלכות דיינים הלכות דיינים סימן מ"ד ובס' שערי יושר שער ג' פרק ג', עי' מהר"ץ חיות בחולין דף י"א דבסנהדרין נתבטל דעת המועטין לגמרי, אף כשעומדים כולם לפנינו אסור למועטין שנתבטלו להחזיק בדעתם דאל"כ נחשבים כממרים ועונשם בחנק (עי' בס' ברכת אהרן (ליון) מאמר ע"ו ורי"ז ובקיצור תקפו כהן סימן קכ"ג).

רוב בדיינין מדין רובו ככולו

אולם יעוין בחידושי הגר"ח (סולוביציק) עמוד רכ"ו שכתב להסביר באופן אחר, דמעיר איך מועיל רוב בב"ד הרי דעת המיעוט לא מצטרף א"כ נמצא שחסר עכ"פ במנין השלושה דיינים שלגבי הדיין שהוא מיעוט דלא שייך לגביו ענין הלך אחר הרוב ונמצא שהדין נגמר רק ע"י המחייבים וא"כ חסר במנין הצריך לבי"ד, וע"ז מתרץ הגר"ח שהוא מדין רובו ככולו דכיון שיש רוב דיינים שהם מחייבים הרי מדין רובו ככולו משלים הוא לציין מנין של הבי"ד ונחשב שיש בזה כח של כל הבי"ד, ובאמת צריך ב' דברים לדון רוב בב"ד. א. דהולכין אחר הרוב שהוא דין בירור שהרי צריך לפסוק הדין לאמיתו. ב' מלבד זה צריך עוד לדין של רובו ככולו לענין שיהיה לרוב הדיינים כח של בי"ד להשלים דין מנין של בי"ד (עי' בהגהות חכמת שלמה או"ח סימן תרל"א).

ראוי לציין שבספר אמרי בינה הלכות דיינים סימן מ"ד מביא בשם הגט פשוט דמיני נאמר דבר זה שדיין שפסק במיעוט נגד אחרים שמבטלים דעתו, זהו דווקא כשהדיינים נשאו ונתנו ביחד, אבל כשלא ראו אלו את אלו ולא דברו זה עם זה, אומרים אילו הם היו נושאים ונותנים ביחד מכח הפלפול והויכוח אפשר דהמרובים היו מודים למיעוט, וכן משמע מדברי הרשב"א בתשובותיו כפי שמובא בב"י חו"מ סימן י"ג עי"ש שהאריך בזה.

בס' קובץ שיעורים בקונטרס דברי סופרים סימן ה' ביאר דברי התוס' בב"ק הנ"ל, דהנה בגמ' ב"מ דף נ"ט מובא דיצאה בת קול דהלכה כר"א ולא השגיחו בה חכמים דכבר כתוב בתורה "אחרי רבים להטות", ומבואר מזה דהא דיחיד ורבים הלכה כרבים הוא אפילו ידוע לנו ברוח הקודש שהאמת כדברי היחיד, מ"מ ע"י שרבים פוסקים להיפך משתנה הדין, וממילא לגבי דיינים לא שייך אין הולכין בממון אחר הרוב שהרי אין מיעוט כלל.

אם היחיד גדול בחכמה

הרמב"ן בפרק זה בורר מביא דברי רבינו האי גאון שכתב דבמקום שחולקים הדיינים ושנים מחייבים ואחד פוטר אם היחיד הוא גדול בחכמה הולכין אחר רוב החכמה, והרמב"ן חולק ע"ז. בס' ערך שי סימן י"ח כתב דודאי אף לרב האי גאון שסובר דמועיל רוב חכמה אין כוונתו דאם חכם זה עדיף קצת מהאחרים שיכריע נגד האחרים, אולם מדובר רק כשהגדול בחכמה גדול משניהם ביחד, אבל אם אינו אלא גדול קצת מכל אחד ודאי לא יכריע חכמתו נגד האחרים, וכוונתו לומר דיש מצב שהוא מפולג יותר משני הבעלי דינים ביחד נכריע על ידו החכמה. וכ"כ המנחת חינוך מצוה ע"ח ס"א.

הנושאים הבאים

בלק- הפסקה

פנחס- מחטיא את חברו, צרור את המדינים (כה יז), שהמחטיא חברו גדול מן ההורגו, (תנחומא).
 מטו"מ- ביזת שלל המלחמה, וחציית את המלקוח בין תופשי המלחמה (לא כז).

מכון ירושלים

אוצר מפרשי התורה

אוצר כל הפירושים והביאורים על התורה בעריכה תמציתית וייחודית להשיג בחנויות הספרים

אשת חיל

מדרשים, נסתר, ראשונים, אחרונים, חסידות